

מהלואי הושן

יוצא לאור ע"י מכון אבני הושן

חידושי ושיעורי מורינו
הגאון רבי שמואל ניימאן שליט"א
אב"ד אבני הושן – מאנסי

מכון
אבני
הושן

ט

פרשת תולדות | תשפ"ב

מוקדש לרפואת מרן שמואל בן שרה פערל

עניני הפרשה

מעשה אבות סימן לבנים [ד]

מעשי אבות סימן לבנים - חלק ד'

שירידת אברהם אבינו למצרים וכל מאורעותיו שם היתה סימן לבניו אחריו בעת שירדו כלל ישראל למצרים לחזקם ולעודדם בעת ההיא (וכמו שביארנו באריכות בשיעורים הקודמים), ואכן עליך - יצחק אבינו - נכון לך עבודה אחרת וכדלהלן.

מעשה אבות סימן לבנים ביצחק אבינו בעל פי ה' יחנו ויסעו

ועבודתו הייתה, כמו שאמר הרמב"ן לגבי עבודת יצחק בהישארות שלו בארץ ישראל, שיהיה תמיד על פי ה' יחנו ועל פי ייסעו, ושישריש בקרבו היטב שהכל הוא בציווי ה' ולהתחזק בו. והיה דבר כביר זה, סימן לבנים אשר בעת שכבר יצאו כלל ישראל ממצרים ובדרכם לארץ ישראל יתעכבו במדבר במקום ציה ושממה, הכין להם יצחק אבינו את הדרך שהכל הוא על פי ה', וכל החניות וכל הנסיעות שמה במדבר הכל יהיה עפ"י ציוויי של הבורא יתברך שמו, ושיתחזקו באמונה תמה בבורא כל עולמים שהכל הוא במאמרו ולבטוח בו, ובזאת יהיה להם הכח והחיזוק בעת ההיא שהיו במדבר, וכן גם הלאה כשכבר ייסעו מהמדבר ויגיעו לארץ ישראל, שגם שמה ידעו נאמנה שהכל היא בציווי ה' וכל מה שנעשה שם הרי הוא מאת ה', ובכך יתחזקו תמיד בכל העתות והזמנים, זו הייתה המעשה אבות של יצחק אבינו שהיה לסימן לבנים.

ההרחבה הגדולה שהייתה ליצחק אבינו מעל לדרך הטבע

וביותר נראה לומר, דהנה ליצחק אבינו היה רעב כבד מאוד בהיותו בארץ ישראל, ועד כדי שכבר רצה לרדת למצרים מפני הרעב הגדול, אכן לבסוף הרחיב לו ה' במאוד וכמו שאומר הכתוב מיד לאחר

השם, וכן על אחד ההרים אשר אומר אליך, ע"כ. דהיינו שהורה לו הקב"ה ואמר לו שעבודתו יהיה להישאר בארץ ישראל, ושמה תהיה עבודתו, שבכל פעם עליו ללכת על פי ה' וליסע על פי ה'. ואכן היו לו ליצחק הרבה נסיעות בארץ ישראל, וכמו שאנו רואים כאן בעניין, שהוא היה בגרר וכן בנחל גרה, ואחר כך גם נסע לרחובות, והמשיך עוד לכאר שבע, וזו הייתה עבודתו בארץ ישראל, שבכל פעם יהיו כל מסעותיו וענייניו על פי ציווי ה'.

והנה, הרמב"ן מפרש המעשה אבות סימן לבנים במסעיו של יצחק אבינו לגרר וכן הלאה, שזה מרמז על 'גלות בבל' שעתידים כלל ישראל ללכת בגלות בבל, ויוע"ש האיך שמפרש את כל האמור בענין עפ"י דרכו הלז.

רצון יצחק אבינו לרדת למצרים משום מעשה אבות

אמנם עוד לאלוה מילין לבאר בענין זה של מעשי אבות סימן לבנים. והנראה לומר, שכוונת יצחק אבינו בזה שרצה לרדת למצרים דייקא, כי ידע שעתידין כלל ישראל שהם בניו לרדת לשם, ולכך רצה להגיע לשם ע"ד מעשה אבות, להכין להם המקום בחיזוק ואמונה תמה בבורא ית"ש, ויהיה זה להם לסימן לבנים בשנות גלותם תחת שלטון מצרים, להתחזק באמונה שלימה ותמה בבורא כל עולמים, אף בהיותם תחת גלות מצרים הקשה.

אמנם הקב"ה אמר לו 'אל תרד מצרימה', כי אמר לו השי"ת, אם הסיבה שאתה רוצה לרדת למצרים הוא משום מעשה אבות סימן לבנים - שיהא זה סימן לבניך בעת שהם ירדו למצרים, הרי דבר זה כבר עשה אברהם אבינו בירידתו למצרים,

רצון יצחק אבינו לרדת למצרים

בתוה"ק בפרשתן פרשת תולדות, בענין השתלשלות יצחק אבינו בעת היותו בארץ ישראל ולאחר שכבר נולדו לו שני בניו יעקב ועשיו, אומר הכתוב (בראשית כ"ז א' ד') 'ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה. וירא אליו ה' ויאמר אל תרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אליך. גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל והקמתי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך. והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האל והתברכו בזרעך כל גויי הארץ.'

וברש"י בד"ה 'אל תרד מצרימה': שהיה דעתו לרדת מצרימה כמו שירד אביו בימי הרעב, אמר לו (הקב"ה) אל תרד מצרימה שאתה עולה תמימה, ואין חוצה לארץ כדאי לך. והיינו שהיה רעב כבד בארץ ישראל ורצה יצחק אבינו לרדת למצרים, ואמר לו הקב"ה אל תרד למצרים והישאר כאן בארץ ישראל, וגם הוסיף לו הקב"ה וברכוכו לרוב 'גור בארץ הזאת ואברכך' וגו'.

דברי הרמב"ן בעבודת יצחק אבינו בהישארותו בארץ ישראל

והרמב"ן כאן מבאר בעניין הציווי של השי"ת שאמר ליצחק אבינו שישאר בארץ ישראל, וז"ל: ושכון כל ימך בארץ שאומר אליך, בכל פעם ופעם על פי ה' תסע ועל פי ה' תחנה... והנה נסע ממקומו מפני הרעב ללכת בכל ארצות כנען, לשכון בארץ אשר יאמר אליו, ובבואו לגרר אמר לו כאן תשב ולא הוצרך לפרש, כי ידוע הוא שלא עבר על מצות

מכן (כאן פסוק י"ב - י"ד) ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה'. ויגדל האיש וילך הלוח וגדל עד כי גדל מאד. והיה לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה וגו'. ונתעשר יצחק אבינו בעושר רב ועצום בדרך נס, על אף השנה הקשה שהייתה אז, וכדמפרש רש"י כאן בד"ה בשנה ההיא: אף על פי שאינה כתיקונה, שהיתה שנת רעבון. בארץ היא בשנה ההיא: שניהם למה, לומר שהארץ קשה והשנה קשה. מאה שערים: שאמדה כמה ראוי לעשות ועשתה על אחת מאה שנה שאמדה. שעל אף השנה הקשה והארץ הקשה שהייתה מכל מקום ויברכהו ה' בעושר רב ועצום.

ועוד ארווח לו השי"ת ונעשה לו עוד נס גם עם בארות המים, וכמו שאומר הכתוב (כאן פסוק י"ט) 'ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים'. והיה לו מים רבים בהרחבה גדולה על אף שהרעו לו עבדי אבימלך וסתמו את הבארות.

ודבר זה היה סימן גדול לבנים, שאף שיתהלכו כלל ישראל במדבר ארבעים שנה, והמדבר הרי היא מקום ריק וצחיח שאין בו מאומה, ובלתי אפשרי למצוא שם לא אוכל ולא מים, ואף על פי כן זכו ישראל וירד להם מן לאכילה מן השמים שלא בדרך הטבע, וגם היה להם נס גדול שהיתה להם מים לרוב מבארה של מרים, ולא חסרו להם שום דבר במדבר. והרי זה היה ממש כמעשה יצחק אביהם, שאפילו שהיה שנה קשה וארץ קשה וכמו שאומר רש"י שם, מכל מקום זכה וארווח לו בדרך פלאי ברוב רחמי וחסדי ה'.

דברי החיד"א שהצלחתן של ישראל בכל הדורות הרי היא מעל הטבע

ובאמת בחיד"א איתא, שהדבר הנפלא הלזה שהצלחתם של כלל ישראל אינה תלויה בטבע כלל, הרי זה שייך תמיד בכל הדורות ולא רק בדור המדבר, שתמיד בכל עת ובכל זמן יתעלו כלל ישראל מעל הטבע ויהיה להם הצלחה מרובה וגדולה וסייעתא דשמיא מעולה הרבה מעבר ממה שהיתה צריך להיות להם על פי טבעו של עולם.

ומוסיף ואומר עוד, שדבר זה ניתן לראות בחוש, שבעת אשר יש באיזהו מדינה מכה קשה הגורמת לתושבי המדינה לחיסרון בפרנסה וכלכלה, הרי שאין הדבר פוגע בכלל ישראל, משום שהמה למעלה מן הטבע, והדבר הכביר הזה המגיע לנו ברוב רחמי וחסדי ה', רצה להראות השי"ת במעשיו של יצחק אבינו, שהגם שהיה מכה קשה של רעבון בארץ ישראל, מכל מקום זכה יצחק אבינו ולא פגע בו כל הדבר ההיא ונראו בו נסים ונפלאות וכמו שמעיד עליו הכתוב 'וימצא בשנה ההיא מאה

שערים', וכן 'ויגדל האיש וילך הלוח וגדול עד כי גדול מאוד וגו'.

מעשה אבות סימן לבנים בישיבת יצחק אבינו בגרר שאינה חשובה כארץ ישראל

ועתה לפי מאמרינו זה, שעבודת יצחק אבינו היה לעזר ולסיוע לכלל ישראל בעת היותם בדרכם לארץ ישראל, וכן גם בעת הגיעם והיותם בארץ הקודש, שגם שם ידעו ויאמינו נאמנה, שהכל הוא על פי הנהגתו של הבורא יתברך שמו ויבטחו בו, יובן לפי זה עוד רמז במעשה אבות סימן לבנים.

דהנה הכתוב אומר 'ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה', וברש"י בד"ה בארץ ההיא. אף על פי שאינה חשובה כארץ ישראל עצמה. שמקום גרר שישבו בו יצחק, הרי היא לא הייתה חשובה כארץ ישראל עצמה. ודבר תימה מהו עומק כוונתו בזה, ומה רצונו לומר בזה.

ירמוז לישיבת ישראל בארץ ישראל בזמן בית המקדש השני

והנראה לומר דהנה בזמן ישיבת בני ישראל בארץ ישראל היה שני בתי מקדשות, הבית המקדש הראשון והבית המקדש השני. והנה לגבי בית המקדש השני, הגם שאין לתאר ולשער ולהשיג אפס קצהו של עוצם וגודל קדושתו, מכל מקום חזינו בדברי חז"ל הקדושים שהייתה קדושתה מעוטת משל הבית הראשון, וגם מה שאמרו ז"ל שחמשה דברים נחסרו בבית השני מהבית הראשון.

והרי זה הדבר הוא דוגמת גרר, שבאמת גרר הרי היא הייתה בארץ ישראל, ובעבור כך היא בוודאי מקודשת בקדושת ארץ ישראל בקדושה של מעלה יותר משאר הארצות של חוצה לארץ, אך אמנם למעשה לא הייתה חשובה ממש כמו ארץ ישראל אלא פחותה ממנה.

ורצה יצחק אבינו להראות במעשה אבות שהתיישב במקום ההיא, לרמוז לזה העת שיהיו כלל ישראל נמצאים בארץ ישראל בזמן של בית המקדש השני, והיינו, שגם בעת ההיא שכלל ישראל רואים שאין קדושתה של הבית המקדש השני כמו של הבית המקדש הראשון, מכל מקום שידעו נאמנה 'על פי ה' יחנו ויסעו', וישרישו בקרבם היטב שגם זה הדבר נעשה ואירע במאמרו וציוויו של הקב"ה, והוא עשה את הדבר ההיא, ובזאת יתחזקו ובאמונה בהשי"ת ולא יפלו ברוחם בעבור זאת. וזו הייתה כוונתו של יצחק אבינו במעשה אבות שהתיישב במקום גרר.

עוד ירמוז לזמן של ישיבת יישוב של ישראל בארץ ישראל קודם הגאולה

והנראה לומר עוד בביאור דברי רש"י בזה - בארץ ההיא. אף על פי שאינה חשובה כארץ ישראל עצמה, שיצחק אבינו הלך לגרר שהיא ארץ ישראל, אמנם אין היא חשובה כארץ ישראל ממש.

דהנה נמצא כתוב בספרים הקדושים, שבזמן הגלות טרם זמן גאולתן של ישראל, יהיה יישוב של יהודים בארץ ישראל, וכמו שאנו רואים עתה בזמנינו אנו.

הגאולה היא כמו עליית השחר

ומקור הדברים הוא ממדרש תהלים עה"פ (תהלים כ"ב א') למנצח על אילת השחר מזמור לדוד. רבי חייא בר אבא ורבי שמעון בן חלפתא, היו מהלכין בקריצתא (בדורה) בחדא בקעתא דאבראי, וראו אילת השחר שבקעה אורה לעלות. אמר לו ר' חייא, כך היא גאולתן של ישראל. אמר ליה, היינו דכתיב (מלכה ז' ח) 'כי אשב בחשך ה' אור לי', בתחלה היא באה קימעא קימעא, ואחר כך היא מנפצת ובאה, ואחר כך היא פרה ורבה, ואחר כך היא משבחת והולכת. שרבי חייא אומר, שגאולתן של ישראל תתחיל בתחילה כמו שהשחר עולה, שמתחלת להפציע לאט לאט, ואחר כך באה אורה בשלימות. וכן יהיה טרם זמן הגאולה, שיהיה איזהו יישוב של ישראל בארץ ישראל, ואחר כך יזכו ישראל ויבוא משיח צדקנו לגאלם בגאולת עולם.

ויישוב זה של ישראל בארץ ישראל טרם הגאולה לא יהיה הגאולה עצמה, אלא רק טרום עת הגאולה, וכן שיהיה בהם עוני ומחסור בעת ההיא ביישובם בארץ ישראל טרם הגאולה, וכמו שאמרו ז"ל (סנהדרין צ"ג.) 'אין בן דוד בא עד... שתכלה פרוטה מן הכיס'.

מעשה אבות סימן לבנים ביישוב בארץ ישראל קודם הגאולה

ולעומת זמן קשה שכזה של ישראל בארץ ישראל, הלך יצחק אבינו לגרר, שהיא באמת ארץ ישראל אך אין חשובה כמותה, ועבד שמה את בוראו וקונו בעבודה של 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו'. וכיוון בזה להשפיע להם במעשי אבות סימן לבנים, שגם בעת ההיא שיהיה יישוב של ישראל בארץ ישראל קודם הגאולה, שיהיה בהם אמונה תמה וישרה בבורא כל עולמים שהכל נעשה במאמרו וציוויו ויתחזקו בה' ויבטחו בו. וגם השפיע להם שעל אף הרעב שהיה לו, מכל מקום לבסוף זכה וארווח לו השם יתברך ונתעשר בעושר עצום ורב, וגם זה יהיה בהם בסימן לבנים, שיזכו שיהיה הרווחה גדולה לכלל ישראל מעל לדרך הטבע, ויזכו גם המה ל'ויברכהו ה' אכי"ר'.

מי שיש לו בביתו אינטערקום - Intercom המשמיע כל העת את קול התינוק שבחדר וכן קול הילדים המשחקים בחצר, מה יעשה בשבת. וכן חרש או כבד שמיעה שיש לו - Hearing machine, אם מותר לדבר אליו בשבת

ותורף השאלה היא, שהרי מכונת שמיעה פועל על ידי 'מייקראפאן', שמכונת השמיעה קולטת את קול ההברה של האדם המדבר, ומגביהה זאת באוזני האדם הכבד שמיעה שיכול לשמוע את קולות המדברים, וצריך לדון אם אין שונה זאת מדיבור אל 'מייקראפאן' שאסורה וכדלהלן.

ההתר בזה כנ"ל

ולדרכינו נראה לומר גם בזה שמותר הדבר, דהרי כל שעושה פעולה רגילה שאין בו איסור בעשיית הפעולה, וגם אין כוונתו משום הפעלת האיסור, אלא שהפועל היוצא היא שקורה איסור, הרי מותר הדבר.

ולכך, לדבר לתוך 'מייקראפאן', הרי פעולתו הוא לדבר בדייקא לתוך ה'מייקראפאן', וברצונו וכוונתו שיקלוט המייקראפאן את קולו המדבר וישמיע זאת ביותר גבוה, הרי עושה פעולת איסור ממש, וודאי שאסור הדבר בשבת.

אמנם במכונת שמיעה, הרי מי שמדבר אל האדם שיש לו מכונת השמיעה, הרי הוא עושה פעולה רגילה של דיבור פשוט, וכן הוא מדבר דיבורים באופן הרגיל, וכלל אין כוונתו משום מכונת השמיעה, והרי היה מדבר את דיבוריו כרגיל בין שיש לאדם מכונת שמיעה ובין שאין לו, ולכן הרי זה מותר, כי אינו עושה המדבר פעולת איסור, אלא פעולה רגילה של דיבור, וזו גם כל כוונתו.¹

הקודמים, דכל שעושה האדם פעולה רגילה שאין במעשיו איסור, וגם אין כוונתו משום הפעלת האיסור, אלא שהפועל היוצא מהדבר הוא שקורה איסור, הרי מותר הדבר - ובאופנים שביארנו בזה. וכמו שאמרנו לגבי הליכה רגילה של האדם ברחוב העיר, ונדלק הקעמערא"ס בהליכתו, שמותר הדבר, מכיוון שאינו עושה בזה פעולת איסור בהליכתו (ובאופנים שביארנו בשיעורים הקודמים, שאינו כוונתו שידלקו הקעמערא"ס עיי"ש)

וכך גם כאן, הרי בין התינוק וגם הילדים המשחקים המשמיעים את הקול, אינם עושים איסור בעצם בהשמעת קולם, וגם אין כוונתם כלל בהשמעת הקול בכדי להשמיע הקול לתוך מכונת ה'אינטערקום', אלא כוונתם משום השמעת הקול שרגילים בזה תמיד - והיינו שעושים המה פעולה רגילה, אלא מה יעשו שיש פועל יוצא של מכונת 'אינטערקום' שלוקח את הקול שלהם ומשמיע זאת במקום אחר, וכיון שכן, הרי מותר הדבר, ואין צריך לכבותו מערב שבת.

חרש או כבד שמיעה שיש לו מכונת שמיעה - Hearing machine, האם מותר לדבר אליו בשבת

וכן הוא הדבר בחרש או בכבד שמיעה שיש לו מכונת שמיעה - Hearing machine שעל ידי זה יוכל לשמוע היטב את קולות האנשים הדוברים, והשאלה היא, האם מותר לדבר אליו בשבת, או שיש איסור בזה.

אינטערקום - Intercom בבית לתינוקות

יש לדון במי שיש לו Intercom הפועל בביתו, שפעולתו היא, שבעת שיושן התינוק בחדר אחד, וההורים נמצאים במקום אחר, ורוצים המה לדעת מה המצב עם התינוק אם הוא יושן או בוכה וכדומה, הרי משמיע להם ה'אינטערקום' כל קול ורעש שיש בחדר, ועל ידי זה יוכלו לשמוע ולדעת מה המצב של התינוק הנמצא בחדר אחר.

והשאלה היא האם מותר הדבר בשבת, או שצריך לכבותו מערב שבת כי יש איסור בדבר.

אינטערקום - Intercom לילדים המשחקים בחצר

וכן צריך לברר, באופן שהילדים משחקים בחצר הבית, וההורים נמצאים בתוך הבית, ורוצים המה לדעת כל העת מה המצב עם הילדים השלום להם וכדומה, ויש להם 'אינטערקום' שמשמיע להם כל העת את קול הילדים ומצהלותם, בכדי שידעו ההורים כל הזמן מה עם הילדים. והשאלה היא גם בזאת, האם צריכים לכבותו מערב שבת או לא.

מותר הדבר כי המה עושים פעולה רגילה של דיבור ואין כוונתם למכונת ה'אינטערקום'

והתשובה לזה שמותר הדבר, וכפי הכלל בזה שביארנו בשיעורים

¹ ויעוין עוד בתשובת אגרות משה (א"ח ח"ד סימן פ"ה), מה שדן בזה העניין אם מותר לדבר בשבת, לאדם החרש או הכבד שמיעה שיש לו מכונת שמיעה, יעו"ש.

שנאת עכו"ם לישראל [ה]

בקובץ אגרות, ח"ב, איגרת קע"ג - להסביר ולהוכיח שאין ממש בכל העלילה הלוז.

בדורות עברו היו הגויים נבערים וטיפשים

אך כדי להבין כיצד השתכנעו הגויים לעלילה שפלה כזו, יש לזכור שבשנים ההם היו רוב העולם נבער וריק מחכמה, ורק היהודים ידעו לקרוא ולכתוב רובם ככולם, ולכן היה קל מאוד לגלחים שונאי ישראל לתעתע ולהשפיע על ההמון הנבער בעלילות אלו, ובמיוחד שמי שסייע להרוג גוי לשם הבלבול, הרוויח הבטחות לשכר נצחי עפ"ל מכל הגלחים ואנשי הכמורה למיניהם, (ולסבר את האוזן בעניין ההבטחות לשכר עצום, ניתן לראות עדיין בימינו אנו, בערביים שבארץ ישראל שהורגים ושוחטים ביהודים רח"ל, בעבור ההבטחות לשכר המרובה שמבטיחים להם אנשי דתם).

ואכן בזמנינו אין שומעים שהגויים מעלילים עלילת דם, **על אף שהשנאה לישראל לא השתנתה** כמו שהארכנו בשיעור הקודם, וזאת מפני שהם משכילים יותר ואינם בגדר פתי יאמין לכל דבר, ובדואי שלא לעלילה כזו שאין לה שחר.

בחג הפסח דייקא

אמנם עדיין יש להעמיק ולבאר, מדוע דוקא בחג הפסח קפץ רוגזם להפריע לישראל בקיום מצות החג, ומה זה שנתפסו דוקא לאפיית המצות.

והטעם לזה אפשר לומר ע"ד שביארנו בכמה הזדמנויות, **שהנקודה של פסח הוא בחירת עם ישראל מבין האומות**, ושאלו שונים מכל העמים. ודבר זה הפריע לגויים בפנימיות, (וכמו שזהו שורש עניין שנאת עכו"ם לישראל בכללות, וכמו שנתבאר בשיעורים הקודמים). ולכן בערה השנאה בלבם ביתר שאת כשראו את ההכנות ליו"ט פסח, ועשו כל טצדקי להרע ליהודים ולהשבית את שמחתם במצוות.

ובפרי מגדים מביא הטעם לזה, שכבר היה לעולמים ודבר זה הציל אחד מישראל, שפעם אחת נמצא גוי הרוג בחצר של יהודי וסכין עם רישום לידו, וטענו הגויים שזה הדבר שיש סימן על הסכין, הרי זה סימן מובהק שזה מגיע מיהודי, ונמצא שיהודי הרג את הגוי. אמנם בבית המשפט טען רב העיר טענה ניצחת, דמכיון שיש מנהג בישראל שעושים רישומא דווקא על הסכין החלבי דייקא, והא סכין חלבי בתוך בשר של אדם הרי זה בשר בחלב, והרי לא יעשה שום איש ישראלי כזאת להטריף את הדבר, וזהו ראייה שלא היה יהודי שעשה את המעשה, ובעבור כך הצילום השופטים ממתה.

והנה אי לא היה קפידיא היכן לעשות הרישומא, היו יכולים השפטים לטעון שזה הרישומא יכול להיות לסימן שזה סכין בשרי, אלא שהמה ביררו הדבר היטב שהיהודים נוהגים לעשות הרישומא דווקא על הסכין החלבי, ובעבור כך הצילו את היהודי. הרי לך - מסיים הפמ"ג, שהקפידיא בשמירת מנהג ישראל כתיקונה, הציל היהודי ממתה.

וכן **בטעמי המנהגים** (ליקוטים פסח, קו"א) מביא שפעם העלילו עלילת דם, והגוי הרוצח עשה חריצים בסכין בשביל להעליל שיהודי הרג את הילד כדי להשתמש בדמו למצות, כי ידע שכן הוא מנהג בני ישראל לחרוץ את הסכינים. אך היות שעשה יותר מג' חריצים, נודע והוברר שאין הסכין משל ישראל כי בכל תפוצות ישראל עושים רק ג' חריצים. עכ"פ חזינו בהדיא בדברי הפוסקים מעלילות שפילות אלו שהעלילו הגויים ברוב רשעותם על כלל ישראל.

סיפור העלילה על מענדל בייליס

וגם בדור האחרון ידוע ומפורסם סיפור העלילה על **מענדל בייליס**, שגדולי הדור התאמצו להוכיח לשופטים ולרוזנים שאין ממש בכל העלילות והבלבולים. (וכן יש נמצא מכתב ארוך שכתב בעת ההיא מרן החזון איש ז"ע - הנדפס בחלקו

תשובה - חלק ה'

האם היו עלילות דם בפסח או שסיפורי בדותות המה

אחד מהשומעים החשובים הי"ו שאל בעניין שנאת עכו"ם לישראל שאנו עוסקים בו, דאכן בוודאי שאנו מאמינים באמת ובתמים בדברי חז"ל הקדושים שהגויים שונאים אותנו עד כדי חשש רציחה, וכמו שנתבאר בשיעורים הקודמים. **מכל מקום יקשה, האין העלו הגויים על דעתם בשנאה עיוורת ששייך להעליל על היהודים עלילות דם - שחוטפים היהודים נערים נוכרים קודם הפסח ושוחטים אותם, ומערבבים את דמם במצות.**

ראשית כל הרי אסור עלינו לאכול דם, וביותר, שהיום שמכירים את הגויים לעם נאור ומשכיל, **האין שייך לומר שיאמינו לדברי טוהט והבל אלו**, ומנקה הספק שאולי כל העובדות על רדיפות ובלבול חטיפת הילדים הגויים כלל לא התרחשו.

המה אמת לאמיתה

אכן באמת צריך לדעת, שהמעשיות על עלילת דם התקיימו ממש כמסופר מדור לדור, וזה דבר שידוע לנו לאו דווקא מספרי היסטוריה וכדו', אלא שיש בנמצא בספרי ההלכה והפוסקים כמה וכמה הלכות פסוקות מחמת מעשיות ומקרים שונים של עלילות דם שאירעו לאבותינו במשך הדורות.

הלכות פסוקות בספרי ההלכה והפסח מחמת עלילות שפילות אלו

וכמובא בכמה מקומות, וכגון **בירה דעה** (סימן פ"ט סעיף ד') **כתב הרמ"א** "אבל כבר נהגו כל ישראל להיות להם שני סכינים, ולרשום אחד מהם שיהא לו היכר. ונהגו לרשום של חלב, ואין לשנות מנהג של ישראל". שיעשה הסימן על החלבי דווקא.

נתנדב ע"י הרוצה בעילום שמו לזיכוי הרבים

לרפואת מו"ה אברהם ניסן בן רבקה בתושח"י